

Vestens esoteriske tradisjon

Av Lars Sunnanå
www.visdomsskolen.no

Den hemmelige lære

Alle kulturer og alle religioner opp gjennom historien har hatt en hemmelig visdomslære. I både østlige og vestlige kulturer ser vi at det fantes en versjon av religionen som ble formidlet til "folk flest" i form av myter, oppbyggelige historier og enkle, moralske leveregler til hjelp i hverdagen. Ved siden av denne *eksoteriske* eller ytre versjonen, fantes det en *esoterisk* eller hemmelig lære, forbeholdt en liten gruppe mennesker. Dette var de utvalgte få, de åndelige søkerne som skulle trenge dypere inn i de religiøse mysterier. De måtte gjennomgå en omfattende personlig trening og ofte også krevende tester, før de ble innviet og fikk adgang til den hellige kunnskapen.

I det gamle Egypt var det kun innviede prester som hadde adgang til de viktige,

¹ Figuren er *Caduceus*, slangestaven til den greske visdomsguden Hermes. Dette symbolet er en esoterisk, det vil si en skjult fremstilling av innholdet i Hermes' lære. Selve staven representerer menneskets ryggstøyle, mens slangene står for energistrømmer i menneskelegemet. Legg merke til at de to slangehodene møtes.

religiøse seremonier i templene. Vanlige folk fikk klare seg med enkle utendørs seremonier og prosesjoner, samt underholdende myter om Osiris, Isis og de andre gudene.

Vi ser det samme i hinduismen. Den eksoteriske versjon av denne religionen møter vi i mytene om de utallige guder og gudinner, samt i religiøse festivaler, opptog, og ofringer i templene. En annen og mye dypere versjon ble formidlet i små, lukkede mysterieskoler, eller *ashramer*. Her ble den indre meningen i de religiøse mytene forklart for elevene, og det ble gitt instruksjoner i hvordan man kunne opprette en bevisst kontakt med de oversanselige eller åndelige verdener. Denne læren ble formidlet muntlig fra *guru* til *chela*, eller fra mester til elev.

I vår tid har mye av denne kunnskapen blitt publisert i bøker og offentliggjort i Vesten. Læren om menneskets indre legemer, samt metoder for å stimulere Chakraene og aktivere Kundalini-energien, var opprinnelig en esoterisk lære som ble formidlet i lukkede ashramer.

Den esoteriske tradisjon i Vesten

Et mindre kjent faktum er at også de vestlige religioner og kunnskapstradisjoner, som gresk visdomslære, jødedom og kristendom, har en esoterisk kjerne. Ved vår tidsregnings begynnelse for to tusen år siden var dette en helt selvfølgelig del av det religiøse liv. Det fantes da en rekke mysteriekulter og esoteriske skoler hvor det ble formidlet en hemmelig lære. Noen av de mest kjente var de egyptiske innvielsesskoler, samt Mithraskulten, Isis-kulten og Eleusis-mysteriene utenfor Athen.

Den sistnevnte hadde en viktig funksjon i den greskspråklige verden i over tusen år, og her ble mange av de store greske filosofene innviet, som for eksempel Platon. Hva som ble formidlet i Eleusis-tempelet var strengt hemmelig og måtte ikke fortelles til uinnviede. I den eksoteriske myten tilknyttet Eleusis spiller *Hermes*, den greske guden for visdom, en

viktig rolle.² Selv om vi ikke kjenner det nøyaktige handlingsforløpet i tempelets indre, vet vi allikevel noe om hva de innviede opplevde under ritualene.

Platon skriver rett frem at de som innvies får skue inn i den andre verden, altså den åndelige eller arketypiske verden.³ Plutark forteller at i dødsøyeblikket har sjelen en lignende opplevelse som det et menneske har når det gjennomgår innvielsen i de store mysterier. Han skriver videre om dødsopplevelsen som en parallell til innvielsen: *"Først vandrer man hit og dit, og reiser med uklare tanker som en uinnviet; så kommer alle redslene fra innvielsen: rystelse, skjelving, svette, forvirring; så blir man slått av et vidunderlig lys, og man ankommer rene regioner og vidstrakte vidder, med stemmer og bevegelser og storslåtte, hellige toner og visjoner"*.⁴

Etter det vestlige Romerrikets fall på 400-tallet forsvant mye av den gamle visdomslæren fra Europa. Verdensdelen ble herjet av kriger, pest og folkevandringer, og i tillegg etablerte pavekirken et stadig sterkere monopol på sannheten. Konkurrerende versjoner av de religiøse læresetninger ble slått hardt ned på, fordi disse ble oppfattet som et angrep på kirkens åndelige, politiske og økonomiske makt.

Fragmenter av den evige visdomslære overlevde imidlertid, og vi kan se spredte lyspunkt i form av kristne mystikere som Mester Eckhart, Hildegard av Bingen og Jan van Ruusbroec. Sistnevnte skrev boken *Det åndelige bryllups smykke*, som gir instruksjoner i hvordan man kan oppleve

"det åndelige bryllup" og derigjennom knytte en bevisst kontakt med de åndelige verdener: *"Den guddommelige nådes første flod som Gud lar strømme ved denne anledning, er en ren og enhetlig kraft som opplyser menneskets ånd fullt og helt. Denne flod har sitt opphav i den åndelige enhets kilde og renner like ned og gjennomstrømmer alle sjelens krefter, så vel de høyere som de lavere, og løfter dem opp over all mangfoldig travelhet og skaper enhet i mennesket"*.⁵

I tillegg formidlet enkelte klostre og læreseter undervisning i esoterisk kristendom. Det kanskje viktigste lærdomssenter på 1100-tallet var skolen i Chartres, like utenfor Paris. Gjennom lang tid ble skolen ledet av en rekke store mystikere som Bernardus Silvestris og Alain de Lille, og det kom munkar hit fra hele Europa for å motta undervisning.

Renessansen

Fra 1400-tallet og fremover arbeidet Europa seg ut av "den mørke middelalder". Renessansen var en tidsepoke da det vestlige Europa forvandlet seg fra å være en litt akterutseilt og fattig verdensdel, til raskt å innta en ledende rolle i den historiske utviklingen. Kunnskapen som kom frem i dagen under renessansen la grunnlaget for Europas vitenskapelige revolusjon, samt en kolossal velstandsutvikling og etableringen av det moderne, demokratiske styresett og politisk frihet. Hva var det som skjedde, og hvor hentet renessansens inspiratorer denne innsikten fra? Et svar får vi ved å se nærmere på navnet som ble gitt denne tidsepoken: Renessanse betyr *gjenfødelse*, og det var de ledende personligheter på 1400-tallet som selv fant på dette navnet. Det disse menneskene hadde som siktemål, var en gjenfødelse av den evige visdomslæren fra gresk, jødisk og egyptisk kultur. De la fundamentet for en ny forløsning av Vestens esoteriske tradisjon.

² For en beskrivelse av mysteriene i Eleusis, se *Eleusis* av C. Kerény (USA 1967).

³ Dette er nevnt i Platons dialog *Faidros* og er også sitert på side 29 i H.L. Jansens *Plotin* (Oslo 1971). Platon (427 – 347 f.Kr.) nevner den åndelige innvielse og beskriver oversanselige erfaringer også en rekke andre steder i sine skrifter.

⁴ Fra Plutarks *Om sjelen*, sitert i George Mylonas' *Eleusis and the Eleusinian Mysteries* (USA 1961). Plutark (ca år 45 - 125 e.Kr) var en filosof og forfatter med inngående kjennskap til Pythagoras, Platon og den indre meningen i egyptisk og gresk mytologi. De siste tretti årene av sitt liv virket Plutark som Apollo-prest ved orakelet i Delphi.

⁵ Fra *Det åndelige bryllups smykke*, side 113 (Oslo 1995). Jan van Ruusbroec levde fra 1293 til 1381.

Det er mange tråder og skjulte forbindelser som løper sammen for å etablere det nye verdensbildet som ble utviklet i renessansen, men for oversiktens skyld skal vi konsentrere oss om to skjellsettende hendelser. På skolen lærer vi at Romerriket kollapset på 400-tallet, men dette er bare halve sannheten. Det var det vestlige Romerrike som forsvant, mens det østlige Romerrike, med base i Konstantinopel, besto i tusen år til. I 1453 ble det kristne Konstantinopel erobret av muslimer, og dette førte til en flyktningsstrøm vestover. Med på lasset kom en lang rekke sentrale skrifter fra gresk esoterisk visdomslære. Disse hadde ikke tidligere vært tilgjengelige i vest-Europa.

De mest kjente skriftene ble gitt navnet *Corpus Hermeticum*, eller De hermetiske skrifter, etter den greske visdomsguden Hermes. At dette dreide seg om en opprinnelig esoterisk lære, ser vi i ordet *hermetikk* som er avledet fra Hermes: Innholdet er lukket inne og skjult for den ytre verden. De hermetiske skrifter ble nedtegnet i det første århundre e.Kr, men de inneholdt essensen av egyptisk visdomslære fra de eldste tider. I 1453, samme år som Konstantinopel falt, oppfant Gutenberg boktrykkerkunsten. Den nye viten som kom til vest-Europa fra øst, ble dermed raskt spredt ut til de lærde på hele kontinentet.⁶ Førre personligheter fra 1400-tallet og fremover, som Cusanus, Mirandola, Copernicus, Rafael, Leonardo da Vinci, Giordano Bruno, Paracelsus, Tycho Brahe, Erasmus av Rotterdam, Johannes Kepler, Galileo Galilei, Francis Bacon, Newton, Leibniz, Spinoza, og så videre – disse personene utviklet en kunnskapsbase som gjorde at Europa inntok en lederrolle i verden. Og på tvers av landegrensener og århundrer har de alle en

ting felles: De hadde lest *Corpus Hermeticum*.

Noen tiår senere mottok det sentrale Europa en ny stor flyktningsstrøm, denne gang fra vest. Titusener av jøder ble kastet ut fra det kristne Spania, og mange av disse slo seg ned i Italia som var et sentrum for utvikling av renessansen. Jødene brakte med seg kunnskap om kabbalah, den indre, hemmelige læren som ligger til grunn for eksoterisk jødedom og kristendom. I Italia ser vi disse strømningene løpe sammen, den hemmelige lære fra Antikkens Grekland som kom fra øst, og jødernes esoteriske lære som kom fra vest. Dette var ikke bare en rent intellektuell og teoretisk kunnskap. Begge disse tradisjonene brakte med seg metoder og teknikker som kunne åpne for de oversanselige verdener. Det er disse bevissthetsutvidende teknikkene som ligger til grunn for renessansens nye og grensesprengende viten.

Kabbalahs hemmelige lære

Kabbalah er et hebraisk ord som betyr ”en overlevert, tradisjonell kunnskap”. Med dette menes en hemmelig lære som ligger skjult i de tilsynelatende enkle historiene i *Torah*, eller Det gamle testamente. Følgende står å lese i *Zohar*, en samling kabbalistske skrifter som ble utgitt i Spania på 1200-tallet: ”Hvilken vidunderlig visdom er vel ikke gjemt bort i hvert eneste av *Torahs* ord, og som er kjent av de vise med innsikt i *Torahs* skjulte veier. *Torah* består ikke av drømmer som fortelles til oss. Men allikevel må man tolke historiene på deres egen, spesielle måte. Og hvis drømmer behøver tolkning for å bli forstått, hvor meget mer gjelder ikke dette for *Torahs* ord”.⁷

Dette var viktig tankestoff for renessansens lærde. Slike impulser gjorde at de ikke lenger oppfattet religion som et sett av fasttømrede doktriner bestemt av kirkens hierarki. Den spirituelle dimensjon var noe som skulle undersøkes, utforskes og

⁶ For mer informasjon om betydningen av hermetisme og esoterisk filosofi i renessansen, se F.A. Yates' klassiker *Giordano Bruno and the hermetic tradition*. Denne er utgitt på norsk med tittelen *Modernitetens okkulte inspirasjon* (Oslo 2001).

⁷ Sitatet er hentet fra side 179 i *The Wisdom of the Zohar – An Anthology of Texts*, bind 1, utgitt av The Littman Library of Jewish Civilization.

erfares. Denne innstillingen førte til et helt nytt syn på både den fysiske og de åndelige verdener. Enda mer oppglødd ble de når de så utforsket Det nye testamente og oppdaget at også de kristne grunnskriftene inneholdt en hemmelig lære. Pico della Mirandola fra Firenze utga i 1486 *Om menneskets verdighet*, som har blitt kalt renessansens manifest. Her skriver han: ”Alt i alt er det så godt som ingen uoverensstemmelser mellom oss (dvs. de kristne) og hebreerne som er av en slik art at de ikke kan gjendives og beseires på en så overbevisende måte ved hjelp av de kabbalistiske skrifter, at de ikke lenger har den minste krok å skjule seg i”.⁸ La oss nå ta for oss en av disse hemmelighetene som de kristne kabbalistene oppdaget i Bibelen.

Bryllupet i Kana

Aller først kan vi fastslå at også Bibelens forfattere gir klar beskjed om at historiene de beretter har et esoterisk innhold, for eksempel står det i Matt. 13.34: ”Alt dette talte Jesus i lignelser til folket, og uten lignelser talte han ikke noe til dem.”⁹ Vi kan også slå fast at *bryllup* blir benyttet som et symbol flere steder i Det nye testamente. Blant annet beretter Johannes om ”Lammets bryllup” i Åpenbaringen 19.9, og ingen vil vel påstå at dette skal oppfattes bokstavelig? Dessuten må man merke seg at ifølge Johannes-evangeliet var ”forvandlingen av vann til vin i Kana”, det aller første under som Jesus utførte. Her får vi altså presentert den hendelsen som ifølge forfatteren innvarsler en ny epoke i menneskehetens evolusjon på denne planeten. Det er i nøyaktig denne stund at gude-mennesket Jesus Kristus trer frem for første gang. Da må man vel kunne vente seg noe mer enn litt gratis vin og

kanskje noen kanapeer, som i et vanlig ”kick-off” i næringslivet?

I boken *Hellig Blod, Hellig Gral* av Baigent, Leigh & Lincoln blir det påvist at historien om bryllupet i Kana inneholder en del merkelige omstendigheter og uoverensstemmelser, som kan gi inntrykk av at det er Jesu’ eget bryllup som beskrives. Dette har fått noen til å hevde at Jesus var gift med Maria Magdalena, at de fikk barn sammen, og at de senere dro til sør-Frankrike. I historien om Kana-bryllupet er det riktignok tale om Jesu’ eget bryllup, men det er et *indre* bryllup som skildres:

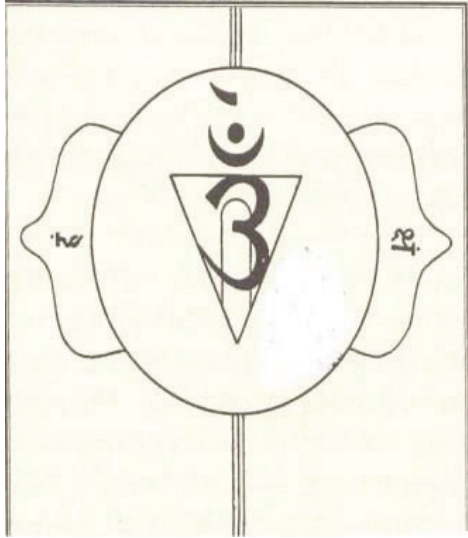
Det hebraiske ordet *Kana* betyr et rør, gjerne et sivrør. Via gresk og latin kom det inn i norsk språk i form av ordet *kanal*. Også det engelske ordet *cane*, altså en stav, gjerne laget av et hult bambusrør, har denne opprinnelsen. Dermed ser vi at det andre kapittel i Johannes-evangeliet kan forstås slik at det beskriver et ”bryllup” eller syntese i et rør, en stav eller en kanal. I denne kanalen blir seks ”kar” først helt fylt opp med ”vann”, hvorpå innholdet forvandles til ”vin” ved at Kristus griper inn. Som Paulus skriver i 2. Kor. 13.5, ble Kristus ikke bare oppfattet som en historisk person og Guds sønn, men også som en indre kraft: ”Har dere ikke kunnskap om deres selv, og at Kristus Jesus er i dere?”

Denne ”indre Kristus” er det samme som menneskets høyere Selv og den ”indre Buddha” i buddhismen, og det er denne Kristuskraften som i Kana-bryllupet griper inn og transformerer vannet til vin. Alle med en viss kunnskap om hinduismens lære om Kundalini, Chakra-systemet og de indre energikanaler i menneskelegemet, vil lett kunne se parallellene: Shakti-Kundalini, den indre ”slangekraften” i mennesket, beveger seg opp langs den sentrale Sushumna-kanalen og fyller opp de seks kar eller Chakra i menneskelegemet, fra Muladhara og opp til Ajna Chakra, det tredje øye. Her skjer ”bryllupet i kanalen”, ved at Shiva stiger ned ovenfra og fusjonerer med Kundalini (*se*

⁸ Giovanni Pico della Mirandas (1463 – 1494) *Om menneskets verdighet* er utgitt av Museum Tusulanums Forlag (København 1989). Det gjengitte sitatet står på side 70.

⁹ At Det nye testamentes fortellinger har et esoterisk innhold, blir nevnt også i blant annet Matt. 13.11, Mark. 4.11 og 4.34 og Luk. 8.10.

illustrasjon på neste side). Guden Shiva symboliserer den rene, åndelige energi som blir aktivert og begynner å strømme inn i menneskelegemet via Sahasrara Chakra, Kronesenteret.

Illustrasjonen viser hinduismens symbol for Ajna Chakra, eller det tredje øye. Den nedadrettede trekanten er yoni, et symbol for Shakti-Kundalini, mens staven inni trekanten er lingam, et symbol for Shiva. Yoni og lingam betyr hhv. det kvinnelige og det mannlige kjønnsorgan, og symbolet viser at det skjer en fusjon av de feminine og maskuline energier i Ajna Chakra, det sjette energisenter nedenfra. Dette er bryllupet i Kana.

I hinduismen sier man at legemet gjennomstrømmes av *amrita*, den guddommelige nektar, og i esoterisk kristendom blir den samme energien symbolisert av *vin*.¹⁰ Det er denne nedstrømningen av energi som gir Illuminasjon, det vil si oppvåkningen av menneskets Kristusbevissthet.

Det er altså i Ajna Chakra, det sjette kar, at det skjer en fusjon slik at energiene blir *ett* i dette senteret, som også kalles det tredje øye. Det fører i sin tur til en innstrømning av energi ovenfra, inn i legemet,

¹⁰ Mens "vann" symboliserer de bioelektriske energiene i menneskelegemet som blant annet en akupunktør stimulerer med sine nåler, så har "vin" fått tilsatt alkohol eller *sprit* – det er "spiritualisert vann".

og det er dette som gir Illuminasjon, Opplysningen. Eller med Bibelens ord: "Øyet er legemets lys. Hvis derfor ditt øye er ett, vil hele legemet bli fylt med lys" (Matt. 6.22). Her kan vi også inkludere et sitat fra Joh. 7.38: "Den som tror på meg, fra hans mage skal det, som Skriften har sagt, renne strømmer av levende vann." Det er dette levende vannet som på et visst stadium i den åndelige utviklingen begynner å sirkulere med stor styrke i legemet, og når tiden er inne vil det transformeres til "vin". Forfatteren av Johannes-evangeliet gjør det helt klart at det er Jesu' eget, åndelige bryllup det er tale om, for i kapitlet like etter Kana-bryllupet fortelles det at Jesus nå har blitt en *brudgom*, og at dette er en status som er *gitt ham fra himmelen* (Joh. 3. 27 – 29).

Vi finner læren om det indre eller åndelige bryllup presentert på en skjult måte i en rekke skrifter fra renessansen, både innen kabbalah, alkymi og hermetisme. Et sentralt skrift i Vestens esoteriske tradisjon har tittelen *Christian Rosenkreuz' alkymistiske bryllup*. Det ble utgitt i 1616 og beskriver den samme prosessen i et alkymistisk kodespråk. Også Rosenkorsfilosofen Robert Fludd presenterte denne læren i sine skrifter (se illustrasjon på artikkelens siste side). Det var ved hjelp av disse teknikkene at de førende personligheter i renessansen tilegnet seg en omfattende innsikt i både den fysiske og de åndelige verdener.

Hvorfor ble dette holdt hemmelig?

Det var en viktig grunn til at kunnskapen om Kundalini og det åndelige bryllup var en esoterisk lære i både Øst og Vest. En uforsiktig bruk av disse teknikkene kan føre til en for tidlig aktivering av Kundalini, noe som vil forårsake alvorlige fysiske og psykiske problemer. I vår tid flommer det over med helgekurs i Kundalini-yoga og bøker som beskriver hvordan man skal stimulere Chakraene og aktivere den indre slangekraften. Det er få forfattere og veiledere som nevner hvilke negative konsekvenser som kan komme

ved å lede denne høyspent-energien inn i et legeme som ikke er forberedt på å tåle belastningen. De fleste mennesker vil ha behov for en lang, forberedende periode med selvutvikling og renselse før Kundalini kan aktiveres på en trygg måte. Jeg har selv vært i kontakt med flere personer som har hatt alvorlige problemer i årevis etter å ha fulgt anvisninger i bøker eller på kurs hvor det ble oppfordret til å forsøke å aktivere Kundalini. Dessverre har ikke vårt helsevesen en formell diagnose på fenomenet, så disse personene blir ikke registrert i noen statistikk.¹¹

Etter renessansen

På begynnelsen av 1600-tallet startet pavekirken *motreformasjonen*. Dette var et angrep på lutheranere og andre kjetterske og konkurrerende livssyn, her inkludert den esoteriske visdomslære som hadde gitt så viktige impulser til renessansen. Hekseprosessene tiltok i styrke, og bålene brant over hele Europa. Dessuten startet trettiårskrigen i 1618 som la store deler av kontinentet i ruiner. Dette gjorde at Vestens esoteriske filosofi måtte gå under jorden. Da røyken endelig klarnet, var man allerede på god vei inn i opplysningstiden med fokus på rasjonalitet og logikk.

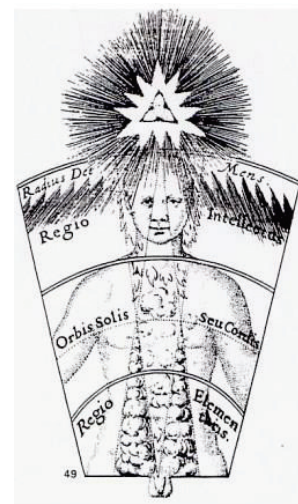
Alkymi, okkultisme og esoterisk filosofi ble mer og mer betraktet som en overtro man ikke hadde bruk for i denne nye tidsalder.

Men den evige visdomslære forsvant ikke helt fra Vestens kultur. Den ble holdt ved like i lukkede mysterieskoler og ordensselskaper, som Rosenkors- og Frimurer-ordenen. På slutten av 1800-tallet kom denne visdomslæren opp til overflaten igjen. Viktige personer i dette arbeidet var Helena P. Blavatsky med Teosofisk Selskap, Rudolf Steiner med Antroposofisk

Selskap, samt ordensselskapet The Hermetic Order of the Golden Dawn, som baserte seg på kabbalah. Den første boken som presenterte kabbalah på en likefrem og direkte måte for et offentlig publikum, var Dion Fortunes *The Mystical Qabalah* fra 1935. Denne klassikeren ble nylig utgitt på norsk med tittelen *Kabbalah – Vestens mystikk*, og vil kunne være en veiviser for dem som søker seg inn mot Vestens esoteriske tradisjon.

Chakrasystemet slik det presenteres i hinduismen.

En illustrasjon fra Rosenkors-filosofen Robert Fludds "Utriusque cosmi historia" fra 1624. Vi ser at Kronesenteret, Sahasrara Chakra, er aktivert. Den åndelige energien, symbolisert med amrita i hinduisme og vin i esoterisk kristendom, strømmer inn i legemet ovenfra.

¹¹ For seriøs informasjon om Kundalini, se psykiateren L. Sannellas *The Kundalini experience* (USA 1987), G. Krishnas *Living with Kundalini* (USA 1993), og B. Greenwells *Energies of Transformation* (USA 1990). Nettstedet www.kundalini.se har også mye nyttig informasjon.